

Mons. Juraj Mađerec
(Molve, 27. prosinca 1885. - Rim, 4. rujna 1957.)

SJEĆANJA NA MONS. DR. JURJA MAĐERCA

U prošlom u "Podravskom zborniku" objavljen je prilog "Okvir za životopis mons. Jurja Magjerca" koji je napisao mr. sc. Ivica Zvonar. Boraveći u Rimu u Zavodu sv. Jeronima također je njegovu iscrpnu biografiju napisao vlč. Damir Bobovec. Upoznao sam oba autora i njihovi pisani tragovi bili su mi od koristi u pisanju knjige "Duhovni korijeni" koja se odnosi na duhovna zvanja župe Molve u kojima mons. Mađerac ima značajno mjesto. U ovom skromnom prilogu o mons. Mađeracu bit će riječ o usmenoj predaji, živoj riječi osoba koje su ga poznavale i koje ga se sjećaju. Ako pisani izvori imaju svoju povijesnu "težinu" neizbrisive memorije kao i fotografije, onda usmena predaja ima jednu toplinu. To sam se uvjerio dok sam razgovarao s više osoba. Dolazeći na razgovor i na spomen imena mons. Mađerca njihove su oči zasjale, a izraz lica postao srdačniji i i sjetniji i tužniji jer od početka II. svjetskog rata nikad više nije došao u svoju Podravinu u voljene Molve i Repaš.

Od Molvaraca i Molvarki koji se sjećaju mons. Mađerca čuo sam samo lijepe riječi i pohvale o njegovu liku i djelu. Ima nešto zajedničko kod svih "mojih pripovjedača, kazivača, svjedoka" da svi, ali baš svi posjeduju knjigu Majka Božja Molvarska koju je napisao u Rimu daleko od rodne grude. Ta se knjiga vadila iz ladica ormara s velikom pažnjom i poštovanjem prema "Presvjetlom", kako su ga zvali Molvarci.

Razmišljajući kojim redoslijedom krenuti i zabilježiti sjećanja sugovornika, odlučio sam se za najstarijeg Molvarca Miju Krznarića (r. 1917.) iz Virovske ulice. Razgovarali smo jedan dan u ljetno predvečerje 2005. godine. Iako u zreloj starosti, moj sugovornik bio je dobrog držanja. Znam da je svake nedjelje odlazio na sv. misu (poldanicu) uredno obrijan, sa šeširom na glavi, na poldanicu koju je mons. Mađerac najviše volio služiti i propovijedati. Najstariji Molvarac uzeo je dobro sačuvanu knjigu u ruke "Presvijetlog" Mađerca i pokazao mi njegovu fotografiju. "Sjećam ga se kao dječarac koji je ministrirao iza njega kad je on dolazio doma. Bio je ista generacija sa mojim ocem Boltom i preko puta susjedom Lovrom Žufikom. Kao vršnjaci razgovarali su o svemu i svačemu, a jednom zgodom mons. Mađerac je rekao njima "Lovro, Bolto veliko se zlo sprema. Znao je da se približava rat. Mene više nikad neće biti u Molvama. Kao da je predosjećao da uistinu više nikad neće vidjeti svoje drage i rodne Molve kao i Repaš preko Drave koji je također neizmjereno volio. Mogu reći da je bio velik čovjek, zanimljiv i svaka mu je riječ bila na mjestu. Nije svoje selo zaboravio i uvijek mu je bilo za Molve. Moj tast Ivan Gregurić bio je "listonoša" i znao je pitati njegovu sestru Maricu (dok više nije smio dolaziti) kako je Presvijetli? To je već bilo pod kraj života. Ona je znala reći da je bolestan, i ne smije ništa jesti samo mladu piletinu i teletinu. Nedugo Presvijetli je zauvijek zaklopio svoje blage i dobrohotne oči".

Sljedeće "svjedočanstvo" u kojem je mons. Mađerac predosjećao da se više neće moći vratiti na rodnu grudu pričala mi je u kolovozu ove godine Katarina Kopričanec (r. 1929.). "Na zahvalnoj misi rekao je ove riječi "Rastaje se stara godina, rastajemo se i mi, Bog zna da li ćemo se više kada vidjeti ili nikada." Znao je da su to posljednji dani sa svojim zemljacima. Eto to su bile jedne od posljednjih riječi mons. Mađerca upućene nama. Pošto se više nije smio i mogao vratiti doma, sestra Marica mu

je javljala što ima novoga u Molvama. Mi djevojčice bile smo "male križarice" i išle smo kod časnih sestara a on bi nam znao govoriti: -"Smijete se lijepo obući (gizdavo) i biti lijepe i uredne a iznad svega da budemo u srcu dobre. Kad je izašla njegova knjiga 1957. imali smo među rijetkima radio u selu i sjećam se da smo slušali vijesti iz Vatikana: "Ovaj tjedan izašla je knjiga u Rimu (Majka Božja Molvarska) koju je napisao mons. Juraj Mađerec molvarski sin uz pripomoć Đure Kokše u kojoj piše sama povijest Molvaraca. Mi (naša obitelj) smo je dobili 1962. zajedno sa posvećenom krunicom od biskupa Đure Kokše koji se vratio iz Rima.

Još jedno sjećanje na mons. Mađerca pričao mi je Đuro Frančić (r. 1919.) iz Marijanske ulice u ožujku 2005. godine. "Bio je čovjek kakvog nema. On je Molve upoznao s mnogima iz Rima. Bio je doista glasan, stasit i bilo ga je čuti po cijeloj crkvi. Nekad nije bilo mikrofona kao danas. Dok je bila propovijed okrenuli bi se prema njemu i slušali ga. Za svakog je imao lijepe riječi. Sve je obuhvatio od najmlađeg do najstarijih. Preporučao je sve Mariji. Bio je vrstan i nezamjenjiv. Za vrijeme jedne Velike Meše (Velika Gospa) jedan monsinjor je pitao ima li netko od domaćih da im kaže o njegovim velikim djelima za Hrvate. Nekim Molvarcima pomogao je odlazak u inozemstvo za vrijeme i poslije II. svjetskog rata. Sjećam se Martina Kovačića (r. 1913., pisara u Đurđevcu kod Vladimira Sabolića. Zahvaljujući Mađercu emigrirao je u Argentinu. Mladiće rođene u Molvama pomagao je u svećeničkom školovanju. Nije se štedio i cijelog života davao je i pomagao drugima. Neka mu svevišnji bude milostiv za sva njegova dobročinstva.

I nastavio: "U kolima sa bijelim konjima (belci) vozio ga je Marko Gregurić. To su bili konji u vlasništvu Špicarovih u Marijanskoj ulici koji su imali trgovinu. Još i danas postoji kod njih fotografija tih bijelih ljepotana. Jednom zgodom za vrijeme jednog blagdana zadržao se u Gornjoj šumi poslije mise u razgovoru sa župljanima a trebao je služiti "večernicu" (sv. misu) u Molvama. Potjeravši konje za nekoliko minuta su bili u crkvi. Po pričanju Ivana Gregurića, sina kočijaša Marka, "jednom zgodom išli su po jednog biskupa u Đurđevac. No konji su se zbog nečega poplašili i jurnuli prečicom (po pijescima) prema Molvama. Monsinjor je morao umirivati biskupa da se ne boji".

Nezaobilazno je spomenuti Špicarovu trgovinu u koju je vrlo često "Presvjetli" zalazio i tu vodio razgovore s mještanima. To mi je posvjedočio Ivan Špoljar (1919.- 2005.). On je bio moj prvi sugovornik prije dvije godine: "Pošto se navraćao Špicarovima u trgovinu susretao se s podosta suseljana. Nije prošao kraj nikoga ali baš kraj nikoga da ga nije nešto priupitao i porazgovarao. Onim najmanjima darivao je pokoji novčić i obavezno uzeo u krilo i pogladio po glavi. Takav je bio naš "Presvjetli". Kad se saznalo da će doći to je bio blagdan. Obitelji su uređivale kuće i okućnice da ostave što bolji dojam na mons. Mađerca. Osnivao je i unapređivao razna katolička društva (Križari, Križarice, Društvo Katoličkih akcija muževa i žena). Bio je svestran i izvrstan organizator".

Razgovarajući sa Anicom Spitzer, rođenom Đukin (1919.), u proljeće 2005., doznao sam par crtica: "Zalazio je u dućan, bio je kak doma. Imali smo konje koji su ga vozili u kočiji. Bio je "peršona" onako visok i jak. Dok sam se udavala u siječnju 1936. donio mi je iz Rima Papin blagoslov." I danas baka Anica čuva tu dragocjenost na kojoj piše: "Spitzer Anica i Emil ponizno prostrti do nogu Vaše Svetosti mole Apostolski Blagoslov prigodom vjenčanja" s fotografijom Pape Pia XI. i njegov potpis od 31. prosinca 1935. godine.

Katarina Žufika (1922.) rođena Varga, prisjeća se da je kao mlada djevojka 1936. g. nosila kip Blažene Djevice Marije. "Veliko slavlje je bilo za naše najveće proštenje blagdan "Velike Gospe". On je onako sklopio ruke i rekao: "Dođite u što svećanijem ruhu". Njegova sestra Marica napravila je

popis djevojaka, a među njima je i danas nekolicina živih. Djevojke koje su nosile čudotvorni kip iz kapelice u crkvu 14. kolovoza: Katica Pošta, Marica Litvić, Marica Pošta, Marica Hontić, Marica Kovačić, Katica Varga, Marica Magjerec, Evica Šadek, Anka Tuba, Barica Tuba, Marica Kranjec, Marica Peić. Uz njih su četiri djevojke išle sa palmama u ruci: Anica Sraček, Marica Kolar, Marta Gregurić, Barica Crnjaković. Iz crkve u kapelicu 16. kolovoza kip su nosile: Anka Štimec, Katica Krznarić, Anka Dolenc, Marica Kranjec, Marta Tuba, Marica Šanjić, Katica Ivančan, Marica Tkalčec, Marica Kopričanec, Marica Žufika, Katica Bartovčak, Marica Tomašek. Palme su nosile pokraj kipa Marijina: Katica Dolenc, Ana Gregurić, Katica Cenkovčan, Kranjec Marica. Sve djevojke u procesiji su imale kose raščesljane i bijele vjenčice na glavama. Par malih djevojčica je sipalo cvijeće pred kipom Marijinim. Sva omladina je dala lijepu počast Majci Spasiteljevoj i zaštitnici naše župe."

Martin i Evica Popec (r. 1923.) Tuba iz Marijanske ulice prisjećaju se njegovih riječi "Dragi moji Molvarci" te pričaju: "Svi su ga voljeli i bio je veliki čovjek. Volio je svoje Molve. Njegov glas, govor i držanje nisu nikog mogli ostaviti ravnodušnim. "Velik čovjek" koji je uvijek pomagao i svakog pomogao a pogotovo naše domaće svećenike."

Mara Ištvan, (r.1919.) iz Virovske ulice, prisjetila se u kolovozu 2005. godine mons. Mađerca riječima: "Sjećam se 25-godišnjice njegova svećeničkog poziva, a to je bilo 1934. g. Išle smo iz njegovog doma u kapelicu a iz kapelice nosile smo "Mariju" u crkvu. Bila je Velika Gospa. Sila svijeta iz okolice a bilo je i gostiju iz Rima. Donio je crkvenog ruha i kalež od suhog zlata koji je dobio u Rimu i kojeg je ostavio Molvarcima. Dok su bila proštenja svu je djecu počastio slatkišima a žene gvercom. Najmlađi i najmanji su ga držali za ruku (djecu je imao rad.) Jednom ga je jedna Molvarka pitala kako putuje? On joj odgovorio avionom do Zagreba, pa vlakom. I dalje: Što gledate, da li vidite nebo? Nasmijao se i rekao: "Ja vidim nebo iz aviona kak i ti sa zemlje i ništa nije meni bliže nego tebi."

Iako nije iz Molvi, sjeća se prvog susreta s njim časna sestra Kerubina Štefan (r. 1929.) koja ima brata Vinka u Molvama: "Brat Vinko mi je pisao za vaša dva Molvarca (Mađerca i Kokšu) koji su bili u Zavodu sv. Jeronima. U to vrijeme radila sam kod jedne obitelji u Rimu. Pošavši do Kokše 1956. g. rekao mi je da dođem i do rektora mons. Mađerca. Došavši kod njega na razgovor pitao me što mislim raditi odnosno biti. Ja sam mu odgovorila da ću ići u samostan. Odgovorio mi je neka dođem kod naših (milosrdnica) časnih sestara i odveo me na kat kod nadstojnice Teofanije. Moj prvi dojam u susretu s njim: "Bio je pristupačan, susretljiv i dobar kao otac. Mogu reći sve najbolje za onog kratkog boravka. Iako je ubrzo umro čula sam da je za vrijeme svog rektorovanja lijepo radio i bio dobar, a sa Svetom Stolicom imao dobre odnose."

Sjeća ga se i barun Janko Vranyczany - Dobrinović koji živi u Bruxellesu, a njegova priča glasila bi ovako: "Drago mi je da mi se pruža mogućnost da se sa nekoliko riječi, nakon mnogo godina, mogu sjetiti i odužiti jednoj vrlo vrijednoj i dragoj osobi i svećeniku, koji mi je kao i velikom broju sunarodnjaka u teškim prvim danima izbjeglištva, pružila gostoprimstvo i širinom svoga duha bila od nezaboravljene pomoći u Zavodu sv. Jeronima u Rimu. Bilo je to za veliki dio Hrvata sudbonosna godina 1945. kada sam i ja iscrpljen i bolestan i bez sredstava ostao živ u logorima i na križnim putovima izbjegao u Rim tražeći kao i mnogi od nas mogućnost za jedan novi životni put. U toj početnoj fazi izbjeglištva odijeljen od majke, mnogih prijatelja, rodnog kraja i dragih uspomena mons. Mađerec, rektor Zavoda sv. Jeronima, bio mi je draga ljudska pomoć. Kao da sam nakon ostavljanja svega iza sebe, rodbine i doma našao novog rođaka, skrbnika i savjetnika. Mađerec je znao da sam iz rodoljubne katoličke obitelji i da sam prošao sablasne dane, tjedne i mjesece. A i udaljeni od rodnog

kraja iz pitome ruralne sredine, vezale su nas uspomene na Zagorje i Podravinu sličnog okružja i domaćih običaja. Od vremena do vremena, kad je bio slobodan od obilnog posla vodili smo otvorene razgovore o mnogim općim i suvremenim svjetovnim problemima i pitanjima. O težini svladavanja teškoća na životnoj stazi, bilo u svećeničkom ili svjetovnom zvanju. O shvaćanjima i provođenju vrijednosti morala i poštenja u radu i u svakidašnjem djelovanju. Bilo je riječi i o spremnosti pomoći bližnjemu, o stvaranju i čuvanju obitelji, o ljudskom razumijevanju i uvažavanju bez obzira na interese i uplive. Njegova pragmatična viđenja na oko jednostavna, bez pretjeranosti i patetike na u suštini duboka, bila su za mene jedan od vrijednih putokaza kojeg sam se pokušao držati tijekom mog života. Od mons. Mađerca sam dobio ponudu da za prvo vrijeme dok se ne snađem mogu stanovati u Zavodu sv. Jeronima i hraniti se u izbjegličkoj kuhinji, koju je Mađerec stavio u Zavodu na raspolaganje za hrvatske izbjeglice. To je za mene bila velika pomoć u prvim mjesecima traženja veza širom svijeta za nastavak studija i građenje novih staza za budućnost. Zavod, Bratovština, sv. mise u lijepoj crkvi sv. Jeronima bili su mnogima stupovi susretanja duševne i materijalne pomoći, a iza svega toga stajao je on. Postupno smo se razilazili u svim smjerovima u susret novim sudbinama. Među njima i ja. A u sjećanjima ponijeli smo uspomenu na jednog vrijednog i zaslužnog čovjeka."

Pokoljenjima treba ostaviti svjedočanstvo o zaslugama mons. Mađerca, ali prije nego spomenemo njegove zasluge i darivanja treba se zapitati što možemo zauzvrat dati njemu. Pogotovo mi Molvarci, možemo i moramo sačuvati sjećanje i trag na njega i njegova djela. A bila su uistinu velika, od onih grandioznih i jedinstvenih do svakodnevnih i običnih. U svom rodnom selu 1935. imao je ulicu koja se zvala njegovim imenom. Možda bi danas bilo uvažnije da Molvarci imenuju trg njegovim imenom, jer tamo gdje je župna crkva u kojoj je služio mise, nalazi se njegovo poprsje. To bi bio lijep spomen na velikog čovjeka, a u povodu 120 godina od njegovog rođenja. Molvarci će se potkraj godine u toj obljetnici sjetiti svog "Presvijetlog". Sjetit će se i pomoliti za njega u znak zahvalnosti za sve što je učinio za svoj rodni kraj. Osim bezgranične ljubavi prema zavičaju, poklonio je i materijalne stvari. U povodu 25. obljetnice svećeničke službe poklonio je crkvi u Molvama 1934. kalež, misnicu, sliku, križevu do skupocjenog bijelog odjela za kip Majke Božje Molvarske. Novčano je potpomagao nabavku novih zvona. Časnim sestrama je 1940. kupio kuću za njihovo djelovanje. Godine 1954. dao je izraditi župnu crkvenu zastavu s likom Majke Božje Molvarske koju je blagoslovio Papa Pio XII. Obilno je financijski potpomagao izgradnju crkve u Repašu i za nju dao izraditi slike Srca Marijina i sv. Josipa velikih dimenzija (4x1,5). Budući više nije mogao dolaziti te slike je poslao iz Rima.

U Rimu je bio kao rektor skoro punih 30 godina i za to vrijeme Hrvatima sagradio 1938. velebnu palaču Zavoda sv. Jeronima kojom se i danas ponosimo. Bio je neumorni graditelj koji je ostavio neizbrisiv trag iza sebe. Kad je bio na čelu Bratovštine sv. Jeronima za vrijeme II. svjetskog rata i poslije zahvaljujući njemu preko 20.000 Hrvata našlo je utočište u prekomorskim zemljama. Uz prošlogodišnji Podravski zbornik podatke o njemu crpimo i iz Zbornika "Papinskog hrvatskog zavoda sv. Jeronima": Juraj Mađerec svećenik Zagrebačke nadbiskupije, gotovo čitav svoj svećenički život i rad proveo je u službi izvan svoje nadbiskupije. Rodom iz Molva u Podravini, gdje je stekao temeljnu naobrazbu, gimnaziju je polazio u Varaždinu i Zagrebu u kojem je također studirao teologiju i bio zaređen za svećenika. Nakon trogodišnje kapelanske službe bio je poslan u Rim na daljnji teološki studij, koji je morao prekinuti zbog rata. Po završetku I. sv. rata u kojem je sudjelovao kao vojni kapelan, doktorirao je iz teologije i nakon kraćeg službovanja u zagrebačkom samostanu sestara

milosrdnica, bio je poslan u Beograd za vjeroučitelja katoličke srednjoškolske mladeži. Tu je službu obnašao do 1928. kad je imenovan rektorom Zavoda sv. Jeronima u Rimu. Uspješno je izvršio preinaku zavodske imovine i sagradio novu zgradu za sjedište Zavoda ali i kao izvor njegovog uzdržavanja. Za vrijeme II sv. rata a osobito nakon njega kao predsjedatelj Bratovštine sv. Jeronima pružao je obilnu pomoć brojnim hrvatskim izbjeglicama. Svoje oči zaklopio je posljednji put 4. IX 1957. g. u 11 sati i 20 min. Zemni ostaci počivaju mu u zavodskoj grobnici na rimskom groblju Campo Verano.

Zanimljivo je i sjećanje jednog Molvarca, Marijana Ivančana koji je bio jedan od posljednjih koji su se susreli s njim: "Maturalno putovanje 1956. organizirano je u Italiju s planom da se najviše zadržimo u Rimu. Kako mi je bilo poznato da tamo djeluju dvoje poznatih ljudi iz Molvi i to mons. Mađerec i dr. Đuro Kokša, odlučio sam ih posjetiti. Od sada pokojne majke dr. Kokše dobio sam adresu i odlučio bez znanja ostalih posjetiti zemljake. Odmah drugog dana tijekom razgledavanja Rima namjerno sam se izgubio i odmah uputio u Zavod sv. Jeronima prema dobivenoj adresi. Potražio sam prvo dr. Kokšu koji me je odmah s oduševljenjem primio te obavijestio mons. Mađerca da im je u posjete došao zemljak iz Molvi. Nije prošla ni minuta od obavijesti i k nama se pridružio mons. Mađerec i uvelike se interesirao za rodni kraj i ljude. Želio je znati o svim kućama kroz ulice tko je još živ i tko je umro. Na široko i u detalje želio je znati sve o Molvama. Kako nas je u pričanju zatekla i večer, ja sam se morao oprostiti da moj voditelj ne bi moj nestanak prijavio policiji pa smo se dogovorili da kroz dva dana dođem ponovno u Zavod na ručak pa ćemo nastaviti razgovor o Molvama. To popodne je također brzo prošlo i mojim dragim domaćinima sam pokušao bar djelomično opisati promjene u njihovom rodnom kraju. Temeljem posebnog interesa mons. Mađerca za Molve i ljude u Molvama bila je očita njegova neizmjerljiva ljubav i nostalgija za rodnim krajem."

O kraju njegovog života saznao sam iz razgovora sa svećenikom Ivanom Žufikom 2004. godine da su mons. Dr. Đuro Kokša i njegov otac Pavao bili posljednji od zemljaka prije njegovog vječnog počinka. "Sjećam se dobro da mi je otac pričao da je u to vrijeme bio njima u posjetu. Vraćajući se iz grada s Kokšom na ulaznim vratima bio je znak da je netko umro" govorio mi je velečasni Žufika. Predaja govori o Pavlu Žufiki iz Repaša da je bio posljednji čovjek iz Podravine koji ga je vidio živog. U vječnosti neka mu je, ako već i nije, sve naplaćeno za njegov zemaljski život.